

Получено на 22.06.2000г.
1

СТАНОВИЩЕ

102

От Грета Пенчева – член на Висшия адвокатски съвет

Поддържаме предложението на групата народни представители за обявяване противоконституционността на следните текстове от КЗОО: чл.1; чл.3, т.1; чл.4, ал.3; чл.5, ал.2; чл.9, ал.4; чл.70, ал.3; чл.121; чл. 123; чл.125; чл.131.

Мотивите, поради които считаме, че текстовете са противоконституционни са следните:

1. По отношение на чл.1 и чл.3, т.1, които визират основния принцип, върху който по-нататък се съобразяват всички останали текстове считаме, че е противоконституционно въвеждането за ЗАДЪЛЖИТЕЛНОСТ за общественото осигуряване. В чл.51, ал.1 от Конституцията на Република България е регламентирано, че “гражданите имат право на общественото осигуряване и социално подпомагане”. В КЗОО това право е превърнато в задължение и на практика се превръща в данък. В Публичното право обединяването на права и задължения в лицето на един субект се превръща в правомощие. Това безспорно не е смисълът на закона.

Задължение на държавата е да ОСИГУРИ възможност на всички нейни граждани да реализират гарантираното конституционно право за общественото осигуряване. Това следва да стане като тя даде възможност на всеки да избира как да направи това. Задължение може да има САМО И ЕДИНСТВЕНО в случаите, когато са налице трудовоправни отношения. Работодателят, бил той физическо или юридическо лице, е длъжен да осигурява работника или служителя и в този смисъл може да се говори за задължителност. В случая обаче задължението на работодателя да поеме осигурителния риск е прехвърлено на НОИ, който поема задължението да изплаща осигурителните вноски. Това на практика означава, че средствата от вноските се прикрепват към централизиран фонд и отиват в бюджета. Това превръща общественото осигуряване в косвен данък.

От друга страна, липсва реципрочност между задължението за внасяне на осигурителните вноски и това, което осигуряващият се би получил при настъпване на осигурителното събитие. Набирането и разходването на средствата във фонда на НОИ се извършва на базата на така наречения разходопокривен принцип, т. е. набраните средства се използват още през същия период за изплащане на социални осигуровки. Това в крайна сметка означава, че фондът е лишен от възможност да се натрупат необходимите средства, които да послужат за осигуряване на бъдещите пенсионери. Следователно, липсва гаранция и няма никаква сигурност, че осигуряващите се задължително ще получат осигуровки и пенсии, съответстващи на правените от тях вноски в продължение на години.

II. По отношение на чл. 4, ал.1 от КЗОО.

Задължението за внасяне на осигурителни вноски и от страна на работещите пенсионери и обучаващи се лица също противоречи на

Конституцията, чл.60, ал.1, тъй като фактически се превръща в данък. Тази разпоредба игнорира факта, че тези лица ВЕЧЕ СА ПРИДОБИЛИ едно свое право, тъй като в продължение на години са правили осигурителни вноски, натрупали са необходимия осигурителен стаж, поради което не съществува никаква причина те да продължават да правят такива вноски.

III. По отношение на чл.9, ал.4 от КЗОО.

Този текст определя размера на вноските, които следва да се правят от самоосигуряващите се лица. Тук липсва реципрочност между правените осигурителни вноски и получаваните обезщетения, от една страна, а от друга, липсва равнопоставеност между правните субекти. Лицата, упражняващи свободни професии се осигуряват ежемесечно задължително върху две минимални работни заплати, докато работещите по трудов договор върху размера на трудовото им възнаграждение. Нещо повече, окончателният размер на осигурителните вноски се определя в зависимост от общо реализираните доходи, но не повече от 10 минимални работни заплати. Това означава, че размерът на вноските на самоосигуряващия се не зависи от неговата воля, а се определя за всяка календарна година въз основа на подадената от него декларация. В същото време, ако трябва да получи някакво обезщетение по КЗОО, то то ще бъде направено и изчислено на базата на две минимални работни заплати. По този начин се прекъсва корелацията между правените вноски и получаваните обезщетения.

IV. Чл. 70, ал.3 от КЗОО.

Считаме, че също се нарушава принципа за равнопоставеност на гражданите, тъй като се нарушават придобити права на лицата, които не са ги упражнили до 1997 година.

V. Чл. 121 КЗОО, чл.123 и 125 от същия.

В случая към до сега изложените съображения, свързани със задължителността се добавя и това, че след като лицето прави определени задължителни вноски, които следва да му осигурят определен размер на пенсия ЕДИНСТВЕНО НЕГОВО право, а не задължение може да бъде внасянето на допълнителни вноски, които биха увеличили размера на пенсията му. Задължителността на този вид осигуряване грубо противоречи на чл.51, ал.1, чл.60, ал.1 на Конституцията и се превръща в косвен допълнителен данък.

Изложеното води до извода, че въвеждането на задължителни осигурителни вноски за упражняващите свободни професии, частни земеделски стопани, еднолични търговци, пенсионерите и лицата, които полагат труд без трудово правоотношение всъщност представлява втори подоходен данък, което противоречи на смисъла на Конституцията, че гражданите имат едно субективно право на обществено осигуряване и социално подпомагане.

Грета Пенчева – член на ВАС